

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.06.1961, sp. zn. 4 Cz 24/61, ECLI:CZ:NS:1961:4.CZ.24.1961.1

Číslo: 51/1961

Právní věta: Odpovídá-li jeden ze zaměstnanců za škodu podle zák. č. 71/1958 Sb. a druhý podle občanského zákoníka, uplatní podnik proti prvnímu zaměstnanci nárok na zaplacení určitého podílu odpovídajícího míře zavinění tohoto zaměstnance. Proti druhému zaměstnanci, který odpovídá za škodu podle § 337 obč. zák. a jehož závazek zůstává solidárním závazkem se závazkem prvního škůdce, může podnik uplatnit celou škodu (§ 340 obč. zák.). Postih zůstává ovšem škůdci zachován (tj. postih do výše podílu odpovídajícího míře zavinění zaměstnance, který způsobil škodu z nedbalosti).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.06.1961

Spisová značka: 4 Cz 24/61

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody zaměstnancem

Předpisy: 141/1950 Sb. § 340 71/1958 Sb. § 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 51/1961 sb. rozh.

Odpovídá-li jeden ze zaměstnanců za škodu podle zák. č. 71/1958 Sb. a druhý podle občanského zákoníka, uplatní podnik proti prvnímu zaměstnanci nárok na zaplacení určitého podílu odpovídajícího míře zavinění tohoto zaměstnance. Proti druhému zaměstnanci, který odpovídá za škodu podle § 337 obč. zák. a jehož závazek zůstává solidárním závazkem se závazkem prvního škůdce, může podnik uplatnit celou škodu (§ 340 obč. zák.). Postih zůstává ovšem škůdci zachován (tj. postih do výše podílu odpovídajícího míře zavinění zaměstnance, který způsobil škodu z nedbalosti).

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 27. června 1961, 4 Cz 24/61).

Rozsudky lidového soudu a krajského soudu byla první žalovaná hmotně odpovědná vedoucí uznán vinnou jednak trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 245 odst. 1 písm. b) tr. zák., jehož se dopustila tím, že v době od ledna 1958 do 5. února 1959 jako vedoucí

prodejny zkracováním tržeb způsobila na prodejně manko nejméně v částce 5000 Kčs, jednak trestným činem poškozování socialistického majetku z nedbalosti podle § 246 odst. 2 tr. zák., jehož se dopustila tím, že v téže době nedbalým vedením prodejny, zejména prodejem zboží na úvěr a nedokonalým prováděním přejímek zboží způsobila ke škodě žalujícího podniku další manko v částce 22 962,13 Kčs. Rozsudek trestního soudu uložil žalované zaplatit žalujícímu podniku z titulu náhrady škody částku 5000 Kčs. S nárokem na náhradu zbývajících škody byl žalující podnik odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních. Druhý žalovaný J. M. byl uznán vinným trestným činem porušení povinností veřejného činitele podle § 175 odst. 1 písm. c) tr. zák., jehož se dopustil tím, že jako předseda inventurní komise žalobce a instruktor v r. 1959 vědomě porušil své povinnosti tím, že při inventurách na prodejně žalované hmotně odpovědné zaměstnankyně ve 4 případech vědomě zatajil manko v celkové výši asi 14 000 Kčs, čímž umožnil žalované po delší dobu páchat trestnou činnost a oddálil její povinnost nahradit způsobenou škodu.

Žalující podnik uplatnil pak žalobou podanou u okresního soudu v Náchodě zaplacení další částky ve výši 22 902,13 Kčs, a to proti první žalované jako hmotně odpovědné zaměstnankyni a proti druhému žalovanému jako zaměstnanci jednajícímu za podnik, který škodu spoluzavinil.

Okresní soud v Náchodě uznal první žalovanou povinnou zaplatit žalobci částku 11 321,06 Kčs a druhého žalovaného částku 7000 Kčs. V dalším žalobu zamítl. Toto své rozhodnutí odůvodnil v podstatě tím, že je nespornou škoda v zažalované výši 22 902,13 Kčs (omezeno na 22 642,13 Kčs) a že za ni do výše jedné poloviny odpovídá první žalovaná podle zákona č. 71/1958 Sb. jako hmotně odpovědná vedoucí prodejny a druhý žalovaný že způsobil spoluzavinění podniku v takovém rozsahu, že za škodu odpovídá do výše 30 Zbývajících 20 škody, ohledně nichž žalobu soud zamítl, přichází na vrub dalšího spoluzavinění podniku, které soud shledal v tom, že při přijímání první žalované byly nedostatky v kádrové evidenci, že zde dále byly nedostatky v kontrole, a to jak po stránce účetní, tak i v tom, že nebyly střídáni instruktoři, mající na starosti prodejnu.

Krajský soud v Hradci Králové změnil rozsudek soudu první stolice, uznal první žalovanou povinnou zaplatit částku 15 610 Kčs, druhého žalovaného částku 3390 Kčs a v dalším žalobu zamítl. Krajský soud neuznal na solidární závazek žalovaných – ačkoli žalující podnik se ještě v odvoláních domáhal toho, aby byla vyslovena solidární odpovědnost žalovaných – což odůvodnil tím, že nemůže jít o solidární odpovědnost tam, kde jeden ze škůdců odpovídá podle zákona č. ; zákon stojí na zásadě dělené odpovědnosti nejen tam, kde více osob má odpovídat podle zákona č. 71/1958 Sb., ale i tam, kde vedle odpovědnosti podle citovaného zákona je dána i odpovědnost další osoby podle občanského zákoníka nebo jiného právního předpisu. Vyplývá to ze znění § 4 odst. 1 cit. zák. a z intencí citovaného zákona, aby zaměstnanec odpovídal právě jen do výše svého vlastního zavinění za škodu, která vznikla v souvislosti s pracovním poměrem. Takový zaměstnanec nemůže nikdy odpovídat solidárně. Krajský soud pak v odůvodnění svého rozhodnutí došel k závěru, že první žalovaná svou nedbalostí způsobila nejméně 70 manka a podle ustanovení § 4 odst. 1 cit. zákona je zproštěna jen do 30 Na tomto celkovém spoluzavinění podniku se druhý obžalovaný podílil do poloviny celkové škody, která přichází na vrub podniku, tedy do 15 úhrnné škody. Proto žalobě vůči němu vyhověl toliko do částky 3396 Kčs.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím krajského soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

V souzené věci jde především o případ, kdy poškozený podnik v jedné žalobě uplatnil nárok na náhradu škody proti zaměstnanci, který převzal odpovědnost za hodnoty svěřené k vyúčtování a současně i nárok proti socialistickému vlastnictví podniku, jednajícímu za podnik, který škodu spoluzavinil. V této otázce zaujal Nejvyšší soud stanovisko již pod č. 1 Ec 99/59 (srov. rozhodnutí č.

1/60 Sbírky rozhodnutí čs. soudů) v tom směru, že v jedné žalobě je možno uplatnit i nárok proti zaměstnanci podniku, jednajícímu za podnik, který převzal odpovědnost za hodnoty svěřené k vyúčtování a současně i nárok proti socialistickému vlastnictví podniku, jednajícímu za podnik, který škodu spoluzavinil (§ 412 o. s. ř.). Podle tohoto stanoviska je podnik právnickou osobou, u které může zavinění záležet jen v jednání fyzických osob, které jednají zaň v mezích svého oprávnění. V poměru podniku k hmotně odpovědnému zaměstnanci jsou to nejen orgány podniku v užším smyslu, nýbrž všechny osoby, kterých podnik používá k tomu, aby v zastoupení podniku provedly podniku náležející úkony ve styku podniku jako zaměstnavatele s hmotně odpovědným zaměstnancem (např. dodávku zboží do prodejny). Zavinění těchto osob je tedy zásadně zaviněním podniku. Jestliže škoda byla takto spoluzaviněna poškozeným podnikem, nutno použít ustanovení § 3 odst. 2, § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb.

Osoba jednající za podnik je ve většině případů také zaměstnancem podniku a proto podnik, který svoje spoluzavinění uznává, může uplatnit současně v jedné žalobě nárok na náhradu škody proti zaměstnanci, který převzal odpovědnost za hodnoty svěřené k vyúčtování, a současně i nárok proti zaměstnanci podniku, jednajícímu za podnik, který škodu spoluzavinil. Takovýto postup je v souladu s občanským soudním řádem.

Podle § 412 o. s. ř. může být v jedné žalobě žalováno několik osob, je-li předmětem řízení společná povinnost, anebo jsou-li osoby povinny v podstatě na témže skutkovém základě nebo na skutkovém základě v podstatě podobném. Není proto důvodu, proč by nemohlo být jednou žalobou uplatněno právo na náhradu vzniklé škody jak proti zaměstnanci, který převzal odpovědnost za hodnoty svěřené k vyúčtování, tak i proti zaměstnanci podniku, jednajícímu za podnik, který škodu spoluzavinil.

Zvláštnost konkrétního případu je dále dána i tím, že jeden ze škůdců odpovídá podle zákona č. 71/1958 Sb. a druhý podle občanského zákoníka (§ 337 obč. zák.).

Přitom je nutno v daném případě vycházet z toho, že podle výsledků provedeného dokazování se na vzniklém manku podílí jednak první žalovaná sama, a to vzhledem k převzetí hmotné odpovědnosti, pokud se ve smyslu § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb. nevyvinila, jednak tato žalovaná spolu s druhým žalovaným, pokud jde o škodu, která byla zaviněna oběma těmito společně, a dále i lze do určité míry vznik manka přičíst na vrub skutečností, které připadají k tíži žalujícího podniku, ať již tu jde o skutečnosti, které nelze podniku přičíst k vině (objektivní skutečnosti), anebo kde se dopustil určitého zavinění.

V posléze uvedeném směru, totiž pokud jde o část škody, za kterou odpovídá žalující podnik, ohledně kteréžto částky se první žalovaná vyvinila, dospívá krajský soud podle výsledků řízení k takovému závěru, že podnik odpovídá za škodu ve výši 15 vzniklého manka.

Pokud jde o škodu způsobenou oběma žalovanými společně, dospívá krajský soud k závěru, že takto způsobená škoda činí 7000 Kčs. Krajský soud tu celkem přesvědčivě zdůvodňuje, proč dochází právě k této částce. Krajský soud však přehlíží, že v tomto řízení nejde o vypořádání mezi škůdci ve smyslu § 340 obč. zák. věty druhé, nýbrž že tu jde o uplatnění nároku podnikem proti zaměstnancům podniku. Na takový případ, kdy byla škoda zaviněna několika osobami, a z toho krajský soud vychází, dopadá ustanovení § 340 obč. zák., podle něhož všechny osoby, které zavinily škodu, za tuto škodu odpovídají, a to rukou společnou a nerozdílnou, přičemž mezi sebou se vypořádají podle povahy a míry zavinění. Tohoto ustanovení je užít i v případě, kdy jedna osoba odpovídá podle zákona č. 71/1958 Sb. a druhá osoba podle občanského zákoníka, ježto zákon č. 71/1958 Sb. nemá pro takový případ speciálního ustanovení, takže je otázku řešit podle obecných ustanovení občanského zákoníka. Odchylná úprava platí pouze potud, že pokud jde o osobu, která odpovídá podle zákona č. 71/1958 Sb., nelze vyslovit solidaritu jejího závazku; ovšem není důvodů, proč by nemohla být

vyslovena solidární odpovědnost škůdce, který odpovídá podle občanského zákoníka (srov. stanovisko občanského právního kolegia Nejvyššího soudu 1 Ec 99/59, uveřejněného pod č. 1/1960 Sb. rozhodnutí čs. soudů). Z toho co bylo řečeno vyplývá, že pokud jde o škodu, která byla způsobena oběma žalovanými společně (kdy nelze důsledně dojít k závěru, že by se byla první žalovaná vyvinila, jestliže také ona tuto škodu způsobila a na jejím vzniku se podílela), stíhá povinnost tuto škodu nahradit oba žalované s tím, že druhý žalovaný odpovídá za škodu společně způsobenou s první žalovanou rukou společnou a nerozdílnou. V zákoně tedy nebyl podklad pro postup, který krajský soud zvolil, totiž pro rozvrh podílů na této škodě mezi oba žalované, neboť tato otázka nebyla předmětem tohoto řízení. Ke snížení náhrady by tu mohlo dojít, kdyby byly splněny podmínky pro to u první žalované se zřetelem na ustanovení § 7 a 10 zák. č. 71/1958 Sb., u druhého žalovaného podle § 358 obč. zák.

Po odečtení 15 % elkově zjištěného manka a dále po odečtení částky připadající na škodu způsobenou oběma žalovanými společně, zbývá ostatní část manka, k jejíž náhradě nutno zavázat pouze první žalovanou. Pokud krajský soud postupoval jinak, porušil zákon v ustanoveních § 4 odst. 1 zák. č. 71/1958 Sb. a § 340 obč. zák.